

การกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีส่วนได้เสีย ทางการเมืองกับผู้สมัคร ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550

Offenses of the Thai Election Law Committed by Political Stakeholders and Candidates during the Thai General Election held on 23 December 2007

ร้อยตำรวจเอก เกริกไกร วีระชาวกาส* และ พันตำรวจตรี ดร.เสกสัน ศรีอุคคา

Police Captain Kirkkai Weerachaovapas and Police Major Dr.Saksan Khruakham

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารโดยศึกษาวิเคราะห์คำสั่งของศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ช่วงปี พ.ศ.2551-2552 คดีความผิดเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจากการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 กรณีการสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติการณ์ของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง ตามคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) เมื่อปี พ.ศ.2551-2552, 2) ศึกษาสาเหตุการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 3) เสนอแนะแนวทางป้องกันมิให้ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองร่วมมือกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครมี 2 ลักษณะคือ (1) มีลักษณะเป็นการคบหาสมาคมที่แตกต่าง กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดหลายคนสมคบและร่วมมือกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างเป็นขบวนการ มีการวางแผนนัดหมาย และมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างเป็นขั้นตอนเป็นตอน (2) มีลักษณะเป็นการลอกเลียนแบบ 2) สาเหตุของการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งที่สำคัญมี 3 ประการคือ (1) ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเป็นส่วนตัวอยู่ก่อนแล้ว การกระทำผิดมิได้เกิดขึ้นจากค่าจ้าง หรือผลประโยชน์ทางการเงิน หรือทรัพย์สินเป็นการตอบแทน (2) พฤติกรรมการเลียนแบบการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร ซึ่งมาจากชื่อเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่นหรือจังหวัดอื่น (3) โครงสร้างการบังคับใช้กฎหมาย มุ่งลงโทษผู้สมัครเป็นสำคัญ มิให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร ซึ่งมีพฤติการณ์เป็นผู้ก่อ ผู้ใช้ ตัวการ และผู้สนับสนุนการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งแต่อย่างใด จึงเกิดการเลียนแบบรูปแบบพฤติกรรม วิธีคิดและความรู้สึกนึกคิด และมีการพัฒนาเป็นนวัตกรรมของการเลียนแบบ

คำสำคัญ: การกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง, การเลือกตั้งทั่วไป, 23 ธันวาคม 2550

* สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

This qualitative research aims to 1) investigate the behavior of political stakeholders and candidates during the Thai General Election held on the 23 December 2007, in particular, candidates elected Members of Parliament who may have represented political stakeholders and committed offenses under the Thai election law by order of the Supreme Court (Department of Elections) from 2008 to 2009, 2) determine the causes of the violation of election laws by political stakeholders and candidates who committed offenses under the Thai election law during Thai General Election held on the 23 December 2007, and 3) offer guidelines to prevent political stakeholders cooperating with candidates to break Thai election laws in future Thai general elections. The data used in the research was gathered from documents and case studies including: judgments by the Supreme Court (Department of Elections) from 2008 to 2009 and offenses of Thai election law committed during the Thai general election held on the 23 December 2007 by political stakeholders and candidates. The results show: 1) Offenses committed by stakeholders and political candidates can be divided into two types: (1) co-offenders conspire and collaborate through associations to commit offenses under the Thai election law, (2) repetition of previous offenses under Thai election law. 2) The causes of offenses committed under the Thai election law by the co-offenders can be divided into three types: (1) the relationship between the co-offenders was of a close and personal nature. Therefore, the offense did not result from the co-offenders' requirement for assets, wealth or payment, (2) repetition of illegal behavior by the co-offenders in previous Thai general elections, (3) law enforcement has focused on candidates not stakeholders who were troublemakers, employees, proxies, and supporters.

Keyword: Offenses of the Thai Election Law, General Election, 23 December 2007

บทนำ

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลชั้นต้นและศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) เป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดลงโทษผู้สมัครหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งเพื่อที่จะให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง รวมทั้งวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อลงโทษแก่ผู้อื่นหรือผู้ใดหรือผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร อาทิเช่น นักการเมืองท้องถิ่นนักธุรกิจ หัวคะแนนข้าราชการ และพนักงานฝ่ายปกครองในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง (ศาลฎีกา, 2558) ทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมด้วย (รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 239 และ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 มาตรา 111 และมาตรา 137)

ในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมกฎหมายเลือกตั้งกำหนดว่ากรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้สืบสวนสอบสวนแล้วเห็นว่า มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดกฎหมายเลือกตั้ง หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นหรือผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครกระทำ สันนิษฐาน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าวหรือผู้สมัครรู้ว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครดังกล่าวแล้ว ไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการกระทำนั้น น่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งเพิกถอน

สิทธิเลือกตั้งแก่ผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นทุกรายเป็นเวลา 1 ปี โดยให้มีผลนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง (พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 มาตรา 103 วรรคหนึ่ง) และในกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าผู้ใดกระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด อันอาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เช่น การซื้อเสียงเลือกตั้ง การบริจาคทรัพย์สินให้สาธารณกุศล การจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริง การจัดเลี้ยง หรือการใช้อิทธิพล บังคับ ชูเชื้อหรือจูงใจให้เข้าใจผิดในค่านิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง กฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำหรือมีคำสั่งให้แก้ไขการกระทำตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่กำหนดได้ ถ้ามีผู้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานตำรวจพบเห็นการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมและดำเนินคดีโดยเร็ว และแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาดำเนินการต่อไป (พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 มาตรา 106 วรรคหนึ่งและวรรคสอง) ซึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ได้มีคำสั่งให้ลงโทษผู้สมัครและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมโดยสั่งให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ และสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งให้ผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต้องรับผิดชอบทางแพ่งในการชดเชยค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่ด้วย

ดังนั้นการศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมและสาเหตุของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งเพื่อเสนอแนะ แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันมิให้ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง กรณีคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) เมื่อปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552
2. ศึกษาสาเหตุการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550
3. เสนอแนะแนวทางป้องกันมิให้ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองร่วมมือกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้ศึกษาวิจัยค้นหาข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงตามคำสั่งของศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในช่วงปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 เฉพาะคดีที่ขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือขอให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยทำการศึกษาพินิจพิจารณา และอธิบายความในเชิงพรรณานี้เนื้อหาตามค่านิยมของผู้ศึกษาวิจัย ภายใต้ระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

1. คำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในช่วงปี พ.ศ.2551 เฉพาะคดีที่ขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือขอให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ จำนวน 5 คดี
2. คำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในช่วงปี พ.ศ.2552 เฉพาะคดีที่ขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือขอให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่จำนวน 11 คดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลตามคุณลักษณะของข้อมูลจากคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในช่วงปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 เฉพาะที่มีคำสั่งลงโทษผู้สมัครรับเลือกตั้งและให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนจำนวน 5 คดีประกอบด้วยผู้สมัครจำนวน 9 คน และผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร จำนวน 12 คน รวม 21 คน รวมทั้งกลุ่มผู้ช่วยหาเสียงของผู้สมัคร 1 กลุ่ม (2,518 คน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระของสำนวนคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในช่วงปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 เฉพาะคดีที่ขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือขอให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งคดีให้เพิกถอนการเลือกตั้งของผู้สมัคร รวมทั้งที่มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ รวม 5 คดี

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครมี 2 ลักษณะคือ (1) มีลักษณะเป็นการคบหาสมาคมที่แตกต่าง กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดหลายคนสมคบและร่วมมือกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างเป็นขบวนการ มีการวางแผนนัดหมายและมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างเป็นขั้นตอนเป็นตอน (2) มีลักษณะเป็นการลอกเลียนแบบ

2. สาเหตุของการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งที่สำคัญมี 3 ประการคือ (1) ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเป็นส่วนตัวอยู่ก่อนแล้ว การกระทำความผิดมิได้เกิดขึ้นจากค่าจ้างหรือผลประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินเป็นการตอบแทน (2) พฤติกรรมการเลียนแบบการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร ซึ่งมาจากชื่อเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่นหรือจังหวัดอื่น (3) โครงสร้างการบังคับใช้กฎหมาย มุ่งลงโทษผู้สมัครเป็นสำคัญ มิให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครซึ่งมีพฤติกรรมเป็นผู้ก่อผู้ใช้ตัวการ และผู้สนับสนุนการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งแต่อย่างใด จึงเกิดการเลียนแบบรูปแบบพฤติกรรมวิธีคิดและความรู้สึกนึกคิดและมีการพัฒนาเป็นนวัตกรรมของการเลียนแบบ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางป้องกันมิให้ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองร่วมมือกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง พบว่า (1) ควรกำหนดมาตรการลงโทษผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งที่ “รุนแรง รวดเร็ว และแน่นอน” (2) ควรสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมทางการเมืองกับผู้สมัครทุกรายในการหาเสียงเลือกตั้ง (3) ควรใช้การเรียนรู้ทางสังคมในการกล่อมเกล้าให้คนในสังคมปฏิเสธการชื่อเสียงเลือกตั้ง (4) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้าน “การซื้อสิทธิ์ขายเสียงเลือกตั้ง” และการกีดกันผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งไม่ให้มีที่ยืนในสังคม

สรุป

การศึกษา การกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 มีรายละเอียดเพื่ออภิปรายผลในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาพฤติการณ์ของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง กรณีคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) เมื่อปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552

1.1 พฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นการคบหาสมาคมที่แตกต่าง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 แล้ว ทำให้เห็นว่าในการเลือกตั้งของศาลฎีกาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแก่ผู้สมัคร (ใบแดง) หรือให้เลือกตั้งใหม่แทนผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้ง โดยผู้นั้นยังมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้อีก (ใบเหลือง) มีที่มาจากพฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในลักษณะที่เป็นการคบหาสมาคมที่แตกต่างโดยมีการสมคบกันหรือคบหาสมาคมกันและร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ มีการวางแผนนัดหมายกันไว้อย่างเป็นขั้นตอนเป็นตอนและผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีพฤติการณ์เข้าข่ายเป็นตัวการร่วมกันในการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น คดีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนที่จังหวัดเชียงราย (ใบแดง) และให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนนางสาวละออง ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นน้องสาวของนายยงยุทธฯ (ใบเหลือง) ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิหลายคน คือ คนแรก นายบรรจงฯ นายกเทศมนตรีตำบลจันทน์จิว ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะของนายยงยุทธฯคนที่สอง นายชัยวัฒน์ กำนันตำบลจันทน์ และคนที่สาม นายดาบตำรวจมานิตย์ ตำรวจติดตามนายยงยุทธฯ ซึ่งพฤติการณ์ของบุคคลทั้งสามราย มีลักษณะเป็นการสมคบกันหรือคบหาสมาคมกันและร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ มีการวางแผนนัดหมายกันไว้อย่างเป็นขั้นตอน

1.2 พฤติกรรมการลอกเลียนแบบการกระทำความผิดของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 ทั้ง 5 คดีแล้วทำให้เห็นว่ามีการลอกเลียนแบบการหาเสียงเลือกตั้งที่เคยเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ แต่ไม่ถูกลงโทษว่าเป็นการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง เช่น หัวหน้าคณะนักกฎหมายกำหนด ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนไปพบปะกันที่โรงแรมหรูนอกเขตเลือกตั้งและมีการแจกเงินซื้อเสียงล่วงหน้า หรือการให้หัวหน้าคณะนักกฎหมายผู้นำหมู่บ้าน ชุมชนไปร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์แล้วเชิญผู้สมัครไปหาเสียงเสร็จแล้วให้หัวหน้าคณะแจกเงินซื้อเสียงล่วงหน้าหรือการให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยหาเสียงของผู้สมัครเป็นผู้แจกจ่ายสิ่งของในลักษณะโฆษณาประชาสัมพันธ์ชื่อและหมายเลขของผู้สมัคร เช่น เสื้อ หมวก หรือร่มกันแดดให้แก่ประชาชนในเขตเลือกตั้ง เพื่อเป็นการซื้อเสียงล่วงหน้าซึ่งพฤติการณ์การลอกเลียนแบบการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ยกตัวอย่างเช่น คดีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชน ที่จังหวัดเชียงราย (ใบแดง) และให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนนางสาวละออง ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นน้องสาวของนายยงยุทธฯ (ใบเหลือง) ทำให้เห็นว่าของหัวหน้าคณะนายยงยุทธฯ ทั้ง 3 คน คือ นายบรรจงฯ นายชัยวัฒน์ และ ด.ต.มานิตย์ ตำรวจติดตาม ที่กำหนดให้กลุ่มกำนันเขตอำเภอแม่จันจากจังหวัดเชียงรายเดินทางโดยเครื่องบินไปกรุงเทพมหานครเพื่อพบปะกับนายยงยุทธฯ และใช้รถยนต์ตู้ของทางราชการ อีกทั้งยังให้คนออกพักค้างโรงแรมมีระดับในกรุงเทพมหานคร นับเป็นแฟชั่น (Fashion) ที่ลอกเลียนแบบกันมาจากการเลือกตั้งในครั้งก่อนๆ และผู้ร่วมกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งครั้งนี้มีความเข้าใจตรงกันว่าแม้จะถูกจับได้ก็จะสามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นข้อกล่าวหาได้ดังเช่นทุกครั้งที่ผ่านมา แต่เนื่องจากครั้งนี้มีผู้สังเกตการณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดเชียงรายของอีกพรรคการเมืองหนึ่งได้เฝ้าติดตามพฤติการณ์ของกลุ่มกำนันดังกล่าวและได้บันทึกภาพการเคลื่อนไหว (วีดีโอ) ไว้เป็นหลักฐานจึงทำให้ถูกจับได้โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นข้อกล่าวหาได้

2. สาเหตุการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550

2.1 ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิและผู้สมัครมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันด้วยระบบอุปถัมภ์ คำจูนกันอยู่ก่อนแล้ว การกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้มีสิทธิเกิดขึ้นจากแรงจูงใจในเรื่องความสวามิภักดิ์ จงรักภักดี ตอบแทนบุญคุณหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือการสนับสนุนคำจูนกันด้วยความเมตตา มิได้เป็นแรงจูงใจเป็นเงินค่าจ้างหรือผลประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินจากผู้สมัครเพื่อเป็นการตอบแทนแต่อย่างใด ดังกรณีศึกษา จากคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ปี พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 จำนวน 4 คดี ยกตัวอย่างเช่น กรณีคดีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อพบว่านาย

บรรจง นายชัยวัฒน์ และ ด.ต. มานิตย์ มีความใกล้ชิดเป็นการส่วนตัวกับนายยงยุทธ อยู่ก่อนแล้ว โดยนายบรรจง เป็นนายกเทศมนตรีตำบลและเป็นหัวหน้าคณะของนายยงยุทธ นายชัยวัฒน์ เป็นกำนันและเป็นหัวหน้าคณะของนายยงยุทธ สำหรับ ด.ต.มานิตย์ เป็นตำรวจติดตามนายยงยุทธ ในฐานะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นลูกน้องที่ใกล้ชิดอยู่แล้ว ซึ่งบุคคลดังกล่าวรู้อยู่แล้วว่าการแจกเงินหาเสียงเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่ได้กระทำไปเพื่อสนับสนุนนายยงยุทธ ให้ชนะการเลือกตั้งด้วยความสวามิภักดิ์ และตอบแทนบุญคุณ

2.2 พฤติกรรมการเลียนแบบ การกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร พบว่ามีพฤติกรรมสอดคล้องกับกฎแห่งการเลียนแบบ (Laws of Imitations) ของ เกเบรียล เทรต (อ้างถึงใน พรชัย ชันดี, พ.ด.อ., 2553) 3 รูปแบบ คือ

2.2.1 พฤติกรรมการเลียนแบบการซื้อเสียงเลือกตั้งจากคนใกล้ชิดหรือจากสมาชิกพรรคการเมืองเดียวกันในจังหวัดเดียวกันหรือจังหวัดใกล้เคียงกัน โดยผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนเขตในการซื้อเสียงเลือกตั้ง เช่น การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ การสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่มีมูลค่าเป็นเงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าว ผู้สมัครจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการแจกจ่ายเงินปล่อยให้ทำหน้าที่ของหัวหน้าเขตกรณีศึกษาคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ปี พ.ศ.2551 และปี พ.ศ.2552 ทั้ง 5 คดี

2.2.2 พฤติกรรมการเลียนแบบการซื้อเสียงเลือกตั้งจากผู้ที่ย่อยกว่าเลียนแบบผู้ที่เหนือกว่าคือ นักการเมืองท้องถิ่นและหัวหน้าผู้สมัครจะลอกเลียนแบบตัวอย่างนักการเมืองระดับชาติหรือนักการเมืองรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์ในการหาเลือกตั้งที่ใช้วิธีการซื้อเสียงเลือกตั้งจนสามารถได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถจับได้หรือไม่สามารถเอาผิดได้

2.2.3 พฤติกรรมการเลียนแบบการซื้อเสียงเลือกตั้งโดยการแทรกเข้าไปเกี่ยวข้องกับซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรายอื่น ซึ่งผู้สมัครหน้าใหม่ที่อยู่ในทีมผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องอาศัยบารมีและประสบการณ์ของผู้สมัครที่เป็นหัวหน้าทีมในการหาเสียงเลือกตั้ง

2.3 ปัญหาโครงสร้างและการบังคับใช้กฎหมาย โครงสร้างของกฎหมาย มุ่งลงโทษทางอาญาทางการเมืองและทางแพ่งกับผู้สมัครเป็นสำคัญทำให้การบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้ให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร ซึ่งมีพฤติกรรมเป็นผู้ก่อ ผู้ใช้ ตัวการ และเป็นผู้สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งด้วยการเป็นผู้แจกเงินซื้อเสียง จัดเลี้ยงและจัดมหรสพแทนผู้สมัครแต่อย่างใด

ดังนั้นเมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว พบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด คณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) เพื่อขอให้ลงโทษทางการเมือง (มาตรา 111) และลงโทษทางแพ่ง (มาตรา 113) เฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น แต่มิได้ยื่นคำร้องขอให้ลงโทษผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครที่ร่วมมือกับผู้สมัครกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งแต่ประการใด ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีคำสั่งของศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ให้ลงโทษทางการเมือง และทางแพ่งแก่ผู้สมัครก็จะพบว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งลงโทษเฉพาะผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น มิได้ลงโทษแก่ผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวแต่ประการใด ดังปรากฏในคำสั่งศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ทั้ง 5 คดีที่ทำการศึกษาด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียกับผู้สมัครจึงใช้วิธีการเลียนแบบ (Imitation) วิธีการซื้อเสียงเลือกตั้งด้วยการแจกเงิน การจัดเลี้ยง หรือการจัดมหรสพแอบแฝง ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการเลียนแบบรูปแบบพฤติกรรม วิธีคิดและความรู้สึกนึกคิดส่งผ่านจากกลุ่มคนในสังคมหรือไปอีกรุ่นคนหนึ่งในอีกสังคมหนึ่ง และมีการพัฒนาเป็นนวัตกรรม (Innovation) ของการเลียนแบบ และตราบใดที่องค์กรซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์และเที่ยงธรรม (คณะกรรมการการเลือกตั้ง) ยังไม่เข้าไปสกัดกั้น หรือปิดช่องทางการซื้อเสียงด้วยวิธีการดังกล่าว โดยการลงโทษทางอาญากับผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครที่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในช่วงเวลาก่อนประกาศผลการเลือกตั้งให้

เป็นตัวอย่งการเปลี่ยนแปลงการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร ก็ยังคงเป็นเช่นนี้อยู่
ร่ำไปในการเลือกตั้งทุกครั้ง และอาจแพร่กระจายไปถึงการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นทุกแห่งด้วยเช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

3.1 ควรกำหนดมาตรการลงโทษผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งที่ “รุนแรง รวดเร็ว และแน่นอน”

3.1.1 การลงโทษที่รุนแรง ควรบังคับใช้กฎหมายเลือกตั้ง มาตรา 53 ประกอบมาตรา 137 อย่างเด็ดขาด และเคร่งครัด

3.1.2 การลงโทษที่รวดเร็ว คณะกรรมการการเลือกตั้งควรใช้อำนาจในการดำเนินคดี เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการฟ้องคดีต่อศาล เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ในทันทีที่พบการกระทำผิดอย่างรวดเร็วเพราะพยานหลักฐานยังใหม่สด

3.1.3 การลงโทษที่แน่นอน

1) ควรนำหลักการคุ้มครองพยานมาสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวนในการสืบสวน สอบสวนและการตั้งข้อกล่าวหาผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิด ควรมีพยานหลักฐานที่แน่นอนมั่นคงและ ควรนำหลักการคุ้มครองพยานในคดีอาญามาปรับใช้กับการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ช่วยเหลือแก่ ผู้กล่าวหา ผู้ร้องเรียน หรือผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้แจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลใดเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2) ควรนำหลักการกันบุคคลเป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีมาสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวน ในกรณีที่ถูกกล่าวหาคนใดที่ร่วมกับหรือสนับสนุนผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง และบุคคลดังกล่าวได้ให้ถ้อยคำ หรือผู้แจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลใดเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และข้อมูลดังกล่าวเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยว่าผู้ ถูกกล่าวหาหรือรายอื่นเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง

3) ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักการให้สินบน แก่ผู้แจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานในการกล่าวหาผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร และผู้สมัครที่กระทำ ผิดกฎหมายเลือกตั้ง จนสามารถลงโทษทางอาญา ทางการเมืองหรือทางแพ่งแก่ผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

3.2 ควรกำหนดมาตรการในการป้องกันการเปลี่ยนแปลงการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้มีส่วน ได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัคร

3.2.1 การบังคับใช้กฎหมายอย่างรุนแรง รวดเร็ว และแน่นอน กับผู้มีส่วนได้เสียทางการเมือง กับผู้สมัครทุกรายที่มีพฤติกรรมเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

3.2.2 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คำสังศาลฎีกา (แผนกคดีเลือกตั้ง) ในการลงโทษทาง การเมือง คำพิพากษาศาลในการลงโทษทางอาญาและทางแพ่งแก่ผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยแสดงให้เห็นถึงสังคมไทย เห็นว่าพฤติกรรมการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครหรือของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครในแต่ละลักษณะ เช่น การแจกเงิน สิ่งของ ทั้งนี้เพื่อควบคุมพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมือง กับ ผู้สมัคร

3.2.3 การปิดช่องทางการเปลี่ยนแปลงการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้มีส่วนได้เสียทางการเมือง กับผู้สมัครด้วยการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้มีการลงทะเบียนหัวหน้าคณะหรือ ผู้ช่วยหาเสียงของ ผู้สมัครทุกรายและจัดให้มีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจถึงลักษณะการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

3.3 ควรสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและผู้มีส่วน ได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครทุกราย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรจัดกิจกรรมกำกับ ดูแลด้านคุณธรรมและ จริยธรรมในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและผู้มีส่วนได้เสียทางการเมืองกับผู้สมัครทุกราย

3.4 ควรใช้การเรียนรู้ทางสังคมในการกล่อมเกลาให้คนในสังคมปฏิบัติเสรีการซื้อเสียงเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การเสริมสร้างบุคคล ครอบครัว โรงเรียน หมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่น และผู้นำที่เป็นตัวแบบ (Model) ในการต่อต้านการซื้อเสียงเลือกตั้งและส่งเสริมให้สังคมไทยมีการเลียนแบบการปฏิบัติเสรีการซื้อเสียงเลือกตั้งและมองว่าการซื้อเสียงเลือกตั้งเป็นอาชญากรรม

3.5 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้าน “การซื้อสิทธิ ขายเสียงเลือกตั้ง” สังคมไทยควรปลูกกระแส ร่วมรณรงค์ รวมพลังต่อต้านการซื้อสิทธิ ขายเสียงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมจริงจังและต่อเนื่องจนเป็นค่านิยมและทัศนคติของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยโดยใช้มาตรการทางสังคมกดดัน หรือกีดกันผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งไม่ให้มีที่ยืนในสังคมหรือไม่อยู่รอดในสังคม เรียกว่าใช้ “การลงโทษทางสังคม” (Social Sanction) โดยการไม่คบหาสมาคมด้วยและการประจานต่อสาธารณชน

เอกสารอ้างอิง

พรชัย ชันดี. 2553. **ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์**. กรุงเทพฯ: หจก.สุเนตรฟิล์ม.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ศาลฎีกา. 2558. **อำนาจหน้าที่ศาลฎีกา**. เข้าถึงจาก www.supremecourt.or.th/webportal/supremecourt/content.php?content=component/content/view.php&id=61, 4 มีนาคม 2558.